

14. Koloskova G. V. (2021). *Bibliotechno-informacijnij potencial regionu: organizacijno-funkcionalnij aspekt* PhD. HDAK. Available at: https://ic.ac.kharkov.ua/nauk_rob/specrada/specrada/Koloskova/disKoloskova.pdf.
15. Koloskova G. V. & Kobyelyev O. M. (2021). *Bibliotechno-informacijnij potencial m. Dnipro: suchasnij stan ta perspektivi rozvitku. International Journal of Innovative Technologies in Social Science*, 3 (31). Available at: https://doi.org/10.31435/rsglobal_ijitss/30092021/767.
16. Koloskova G. V. & Kobyelyev O. M. (2022). *Formuvannya bibliotechno-informacijnogo potencialu v umovah cifrovizaciji. Visnik Knizhkovoyi palati*, 5, pp. 33—40.
17. Koloskova G. V. (2023). *Bibliotechno-informacijnij potencial yak skladnik resursnogo potencialu informacijnoyi ekonomiki regionu. Visnik Knizhkovoyi palati*, 4, pp. 39—47.
18. Korol S. & Polovik Ye. (2019). *Didzhitalizaciya ekonomiki yak faktor profesijnogo rozvitku. Modern Economics*, 18, pp. 67—73. Available at: <http://217.77.213.157:8080/jspui/bitstream/123456789/6619/1/korol.pdf>.
19. Ligonenko L., Hripko A. & Domanskij A. (2018). *Zmist ta mehanizm formuvannya strategiyi didzhitalizaciji v biznes-organizacijah. Mizhnarodnij naukovij zhurnal "Internauka". Ekonomichni nauki*, 22 (62), 2 t., pp. 21—24.
20. Oltarzhevskij D. (2023). *Cifrovi komunikacii : navchalnii posibnik iz disciplini "Mediavirobnictvo: promociya"*. Kyiv: NNIZh KNU im. T. Shevchenko.
21. *Pro zatverdzhennya Poryadku formuvannya ta vikonannya regionalnoi programi i projektu informatizaciji* : Postanova Kabinetu Ministriv Ukraini vid 12 kvitnya 2000 r. № 644. (2000). Available at: <http://consultant.parus.ua/?doc=07BI0B3220>.
22. *Pro shvalennya "Konceptiyi rozvitku cifrovih kompetentnostej ta zatverdzhennya planu yiyi realizaciji"* : Rozporyadzhennya Kabinetu Ministriv Ukraini vid 03 bereznya 2021 r. № 167-r. (2021). Available at: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-shvalennya-konceptiyi-rozvitku-cifrovih-kompetentnostej-ta-zatverdzhennya-planu-zahodiv-z-yiyi-realizaciji-167-030321>.
23. *Pro shvalennya Strategiyi rozvitku bibliotechnoi spravi na period do 2025 roku "Yakisni zmini bibliotek dlya zabezpechennya stalogo rozvitku Ukraini"* : Rozporyadzhennya Kabinetu Ministriv Ukraini vid 23 bereznya 2016 r. № 219-r. (2016). Available at: https://ips.ligazakon.net/document/view/KR160219?ed=2016_03_23.
24. *Regionalna programa informatizaciji "Dnipropetrovshina: cifrova transformaciya" na 2023—2025 roki*. (n. d.). Available at: <https://oblrada.dp.gov.ua/rishennia/pro-regionalnu-programu-informatiz>.
25. Cokolova I. (n. d.). *Vikoristannya kompyuternih tehnologij bibliotek v opracyuvanni vitchiznyanikh periodichnih vidan*. Available at: http://nbuviap.gov.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=3247:vikoristannya-komp-yuternikh-tehnologij-bibliotek-v-opratsyuvanni-vitchiznyanikh-periodichnikh-vidan&catid=81&Itemid=415.
26. *Ukrayina-2030 E — Krayina z rozvnutoyu cifrovoyu ekonomikoyu*. (n. d.). Available at: <https://strategy.uifuture.org/kraina-z-rozvinutoyu-cifrovoyu-ekonomikoyu.html#6-2-1>.
27. Shemayev S. O. (n. d.). *Vzayemodiya bibliotek, arhiviv, muzeyiv v merezhevomu prostori*. Available at: https://ic.ac.kharkov.ua/nauk_rob/specrada/specrada/old_2017/Shemaev/dishemaev.pdf.

Надійшла до редакції 12 січня 2024 року

УДК 027.5.021НБУВ:[31:024.1](477)(045)
DOI: 10.36273/2076-9555.2024.2(331).24-31

Леся Туровська,

наукова співробітниця НБУВ,

e-mail: nankery@ukr.net

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-0750-1794>

Ірина Шевченко,

молодша наукова співробітниця НБУВ,

e-mail: snegurochka110@ukr.net

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-9227-1312>

Сервіс-орієнтована модель системи обліку користувачів НБУВ

Об'єкт дослідження: система обліку користувачів Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського. **Предмет дослідження:** бібліотечна електронна база даних "Читачі НБУВ". **Мета дослідження:** побудова сервіс-орієнтованої моделі системи обліку користувачів сучасного бібліотечно-інформаційного комплексу на прикладі БД "Читачі НБУВ". **Методологічна основа дослідження:** системний, інформаційний, структурно-функціональний, порівняльний, історичний, термінологічний підходи. **Актуальність дослідження** зумовлено потребою внесення принципових змін і застосування нових підходів до системи обліку користувачів наукової бібліотеки, оптимізації форм і методів бібліотечної статистики, вироблення методичних рекомендацій щодо захисту та збереження персональних даних. **Наукова новизна.** Науковий і практичний

досвід дослідження сучасної системи обліку користувачів бібліотек і побудова відповідної сервіс-орієнтованої моделі значно розширює інформаційне поле бібліотекознавства. **Практичне значення та перспективи.** Результати дослідження дають змогу окреслити шляхи вдосконалення системи статистичного обліку читачів, ініціювати розроблення стратегії наукової бібліотеки з формування та використання статистичних відомостей щодо складу та обліку активної читачької аудиторії.

Ключові слова: бібліотечна статистика; статистичний облік; користувач наукової бібліотеки; автоматизована бібліотечно-інформаційна система "ІРБІС64"; БД "Читачі НБУВ"

Постановка проблеми. Сучасний користувач насамперед очікує від наукової бібліотеки, крім оптимально укомплектованих фондів, якісних бібліотечно-інформаційних послуг і компетентного персоналу, оперативного сервісу із запису до категорії постійних відвідувачів. Такі запити потребують особливої уваги бібліотечних працівників до розв'язання питань читачького обліку та контролю відвідувань за допомогою інноваційних форм і методів бібліотечної статистики.

Прогресивною тенденцією останніх десятиріч стало переосмислення значення, ролі та змісту бібліотечної статистики як одного з найважливіших інформаційних ресурсів бібліотечної діяльності. З формально знеособленого вона модифікувалася на престижний і важливий напрям бібліотечної справи, стала дієвим інструментом аналізу її реального стану [2]. І саме читач є віддзеркаленням ефективності системи бібліотечно-інформаційного обслуговування.

Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського (НБУВ) як провідний бібліотечно-інформаційний центр країни багато уваги приділяє науково-методичному забезпеченню бібліотечної статистики, питанням її гармонізації з міжнародними стандартами.

Вивчення читачької аудиторії НБУВ має давню традицію, відповідно до якої локальні та комплексні наукові розвідки щодо обліку та складу користувачів проводилися за різними напрямками й базувалися на аналітичному опрацюванні великих статистичних масивів, висновках анкетних опитувань й результатах візуальних спостережень.

Результатом систематичного вивчення читачького контингенту на базі впровадження інформаційних технологій стало створення в середині 1990-х рр. автоматизованої системи запису читачів і введення в експлуатацію автоматизованого робочого місця пункту запису читачів (АРМ ПЗЧ). Сформована база даних (БД) відомостей щодо користувачів уможливує ґрунтовний аналіз і наукове вивчення контактної читачької аудиторії НБУВ як головного об'єкта бібліотечної діяльності з диференційованим обліком її складу.

Завдяки подальшому розвитку та вдосконаленню БД "Читачі НБУВ" набула формату

сервіс-орієнтованої моделі системи обліку користувачів сучасного бібліотечно-інформаційного комплексу, що дало змогу напрацювати власну методику технологічного процесу запису користувачів і контролю відвідувань.

Аналіз досліджень і публікацій. Одним із прибічників ґрунтовного вивчення складу та професійних категорій користувачів у сучасних умовах є колектив відділу комплексного бібліотечно-обслуговування (ВКБО) НБУВ під керівництвом кандидатки історичних наук Т. Коваль. У дисертаційному дослідженні "Еволюція структури читачького складу наукової бібліотеки" вчена довела, що статистичні дані кількісного та якісного складу користувачів, вивчення їхніх соціально-демографічних характеристик сприяють комплексному аналізу запитів на різні види бібліотечно-інформаційних послуг, що, зі свого боку, спонукає до радикального оновлення їх асортименту [4].

Науковці ВКБО М. Гончаренко, О. Маслюк, Г. П'яткова, Л. Туровська, І. Шевченко, О. Лопата та інші докладно розглянули аспекти становлення й розвитку вітчизняної бібліотечної статистики, питання організації статистичного обліку користувачів НБУВ, проблеми впровадження міжнародних стандартів статистичного обліку та захисту інформаційної безпеки користувачів наукової бібліотеки [3; 6—9; 11; 13].

Серед досліджень, присвячених читачькому контингенту в інших вітчизняних бібліотеках, корисною є стаття М. Медвідь-Чірібан "Електронна база "Читач" — нова форма обліку сучасної бібліотеки", у якій, на прикладі Наукової бібліотеки Ужгородського національного університету, розглянуто практичні можливості цієї БД, її переваги над традиційним картковим обліком та значення для іміджу книгозбірні [10].

Проблеми суперечностей між усталеним уявленням про обов'язкову фізичну присутність у бібліотеці великої кількості читачів, підкріплену статистичними даними, й стрімким розвитком дистанційної системи бібліотечно-інформаційного обслуговування порушує О. Айвазян. На думку дослідника, парадокс полягає в тому, що для роботи з електронними показниками обліку користувачів бібліотека витрачає стільки ж часу, як і для опрацювання традиційних даних, однак

особливості такої діяльності не регламентовано ДСТУ, тож постає проблема нормування статистичного обліку читачів в електронному форматі [1].

Аналіз досліджень свідчить про те, що у структурі читачької аудиторії постійно відбуваються певні зміни, а це спонукає бібліотекознавців до пошуку нових форм і методів статистичних досліджень читачів як основного об'єкта бібліотечної діяльності.

Виклад основного матеріалу дослідження. У 2012 р. у НБУВ розпочалася технологічна модернізація процесу запису читачів із застосуванням апаратно-програмного забезпечення — автоматизованої бібліотечно-інформаційної системи (АБІС) "ІРБІС64" як інтегрованого типового рішення в галузі автоматизації традиційних бібліотечних технологій. Систему, упроваджену для виконання бібліотечно-інформаційних процесів будь-якої складності, використовували для створення та підтримки електронних БД НБУВ, зокрема для автоматизації основних технологічних операцій запису та статистичного обліку читачів на базі сформованого 1998 р. автоматизованого робочого місця пункту запису читачів [12].

16 лютого 2015 р. БД, створена на пункті запису читачів за допомогою АРМ ПЗЧ, була конвертована в АБІС "ІРБІС64" і дістала назву "БД "Читачі НБУВ" [5]. Її першоджерелами стали паперові реєстраційні картки читачів.

БД "Читачі НБУВ" є об'єктом інтелектуальної власності наукової бібліотеки. Її ліцензовано, сертифіковано та інкорпоровано відповідно до міжнародних стандартів ISO з бібліотечної статистики та українського чинного законодавства.

Серед пакету нормативно-регламентувальних документів БД "Читачі НБУВ" виокремимо такі:

- структура та загальний опис БД "Читачі НБУВ";
- Протокол тестування-апробації БД "Читачі НБУВ";
- Паспорт БД "Читачі НБУВ";
- Акт приймання-передавання в експлуатацію БД "Читачі НБУВ";
- Акт про обстеження стану готовності та прийняття в експлуатацію БД "Читачі НБУВ";
- повідомлення про створення службового об'єкта права інтелектуальної власності;
- фрагмент БД "Читачі НБУВ";
- Інструкція з методики опрацювання статистичних даних відомостей щодо користувачів НБУВ на платформі АБІС "ІРБІС64";
- Інструкція про порядок проведення переєстрації користувачів НБУВ;

— Інструкція оператора "Автоматизоване робоче місце пункту запису читачів";

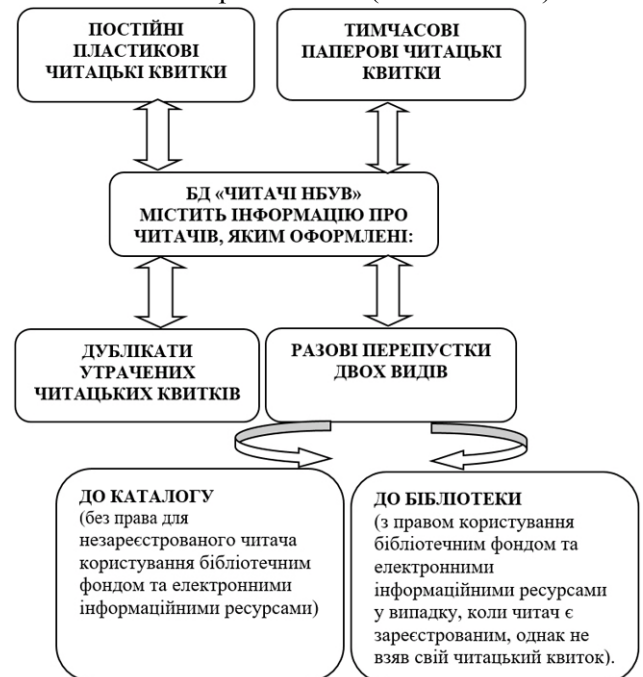
— Правила віддаленого запису користувачів до НБУВ;

— Інструкція про порядок запису читачів до НБУВ;

— норми часу на основні бібліотечні процеси.

Спираючись на наведений пакет документів, БД "Читачі НБУВ" пройшла офіційну реєстрацію у Державній службі інтелектуальної власності України та отримала Свідоцтво про реєстрацію авторського права на твір "База даних "Читачі НБУВ" № 65735, затверджене Головою Державної служби інтелектуальної власності України від 31.05.2016.

БД "Читачі НБУВ", що працює в середовищі АБІС "ІРБІС64", призначена для формування та збереження відомостей про читачів у формі фактографічної інформації, зокрема містить дані про читачів, яким оформлені бібліотечні документи певного призначення (блок-схема 1).

Блок-схема 1. Інформація про читачів, яким оформлено бібліотечні документи певного призначення

БД "Читачі НБУВ" також зберігає відомості щодо читачів, які записалися до бібліотеки в режимі дистанційного доступу, та про читачів-порушників, позбавлених права користування фондами.

Для забезпечення функціонування АРМ ПЗЧ використовують АРМ "Каталогізатор" АБІС "ІРБІС64" — автоматизоване робоче місце бібліотечного співробітника, який виконує всі функції з опрацювання інформації з БД "Читачі НБУВ", а саме:

- запис читачів до бібліотеки та їх переєстрація з оформленням пластикових читачь-

ких квитків (електронних реєстраційних документів користувачів);

- тимчасовий запис читачів;
- віддалений запис читачів;
- видачі дублікатів утрачених читацьких квитків;
- фотографування читачів і внесення фотографій до БД;
- друк пластикових читацьких квитків;
- перегляд і редагування відомостей про користувачів.

Відомості БД "Читачі НБУВ" складаються з полів, які містять персональні дані щодо кожного

користувача НБУВ, а саме: прізвище; ім'я; по батькові; колишні або помилкові прізвища; рік народження; номер читацького квитка; серія паспорта; номер паспорта; категорія читача; шифр спеціальності читача; освіта; стать; громадянство; домашня адреса; телефон; e-mail; місце навчання; дату запису до бібліотеки; дату перереєстрації; термін, до якого записаний читач; дату видачі дублікату читацького квитка; дату видачі разової перепустки до каталогу; дату видачі разової перепустки до бібліотеки; дату віддаленого запису до бібліотеки; ім'я файлу з фотографією читача; примітки (рис. 1).

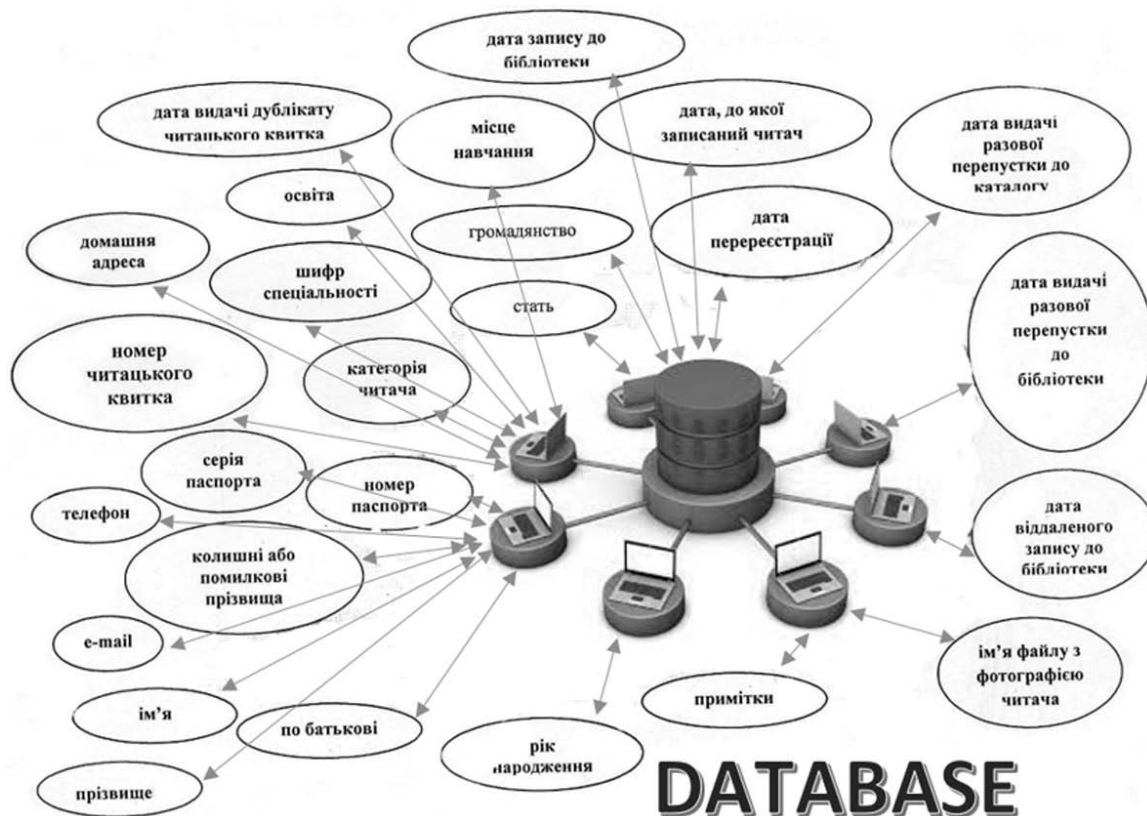

Рис. 1. Поля відомостей читачів НБУВ

БД "Читачі НБУВ" оперує персональними даними. Зважаючи на те, що конфіденційні відомості належать до інформації з обмеженим доступом, БД захищено від несанкціонованого втручання згідно з Інструкцією щодо захисту та збереження персональних даних користувачів НБУВ [14]. До роботи з АРМ ПЗЧ залучено винятково співробітників ПЗЧ, зареєстрованих в АБІС "ІРБІС-64".

Для кожної бібліотечної операції, пов'язаної з опрацюванням інформації в БД "Читачі НБУВ", розроблено окремий робочий аркуш, в якому визначено необхідний для її виконання набір елементів даних (полів/підполів) записів і права доступу до них (перегляд або введення/редагування). Бібліотечним співробітникам надається доступ

тільки до робочих аркушів тих бібліотечних операцій, які вони виконують у процесі запису читачів [14].

До БД "Читачі НБУВ" налаштовані пошукові словники, що надають потрібні точки доступу до відомостей про читачів: ПІБ, рік народження, стать, номер читацького квитка, номер і серія паспорта читача, e-mail, освіта, місце навчання, громадянство, шифр спеціальності та категорія, дата запису, дата перереєстрації, дата, до якої записаний читач, дата віддаленого запису, дата видачі дублікату читацького квитка, дата видачі перепустки до каталогу, тип дійсного квитка, порушники, вид документа.

Для проведення статистичного аналізу відомостей щодо читачів НБУВ і підготовки ста-

тистичних звітів за його результатами в БД "Читачі НБУВ" розміщено спеціалізовані статистичні форми на базі електронних таблиць MS Excel, налаштовано меню-довідник, що містить список елементів (полів, підполів і форматів), за якими можуть бути сформовані одномірні статистичні розподіли відомостей щодо читачів НБУВ у режимі "Статистика" АРМ "Каталогі-

затор", розроблено пошукові словники, які забезпечують здобуття різноманітних статистичних даних, і внесено до комплексу словників, сформованих для роботи з БД у середовищі АБІС "ІРБІС64".

Інтерфейс користувача АРМ "Каталогізатор" АБІС "ІРБІС64" для роботи з БД "Читачі НБУВ" ілюструє рис. 2.

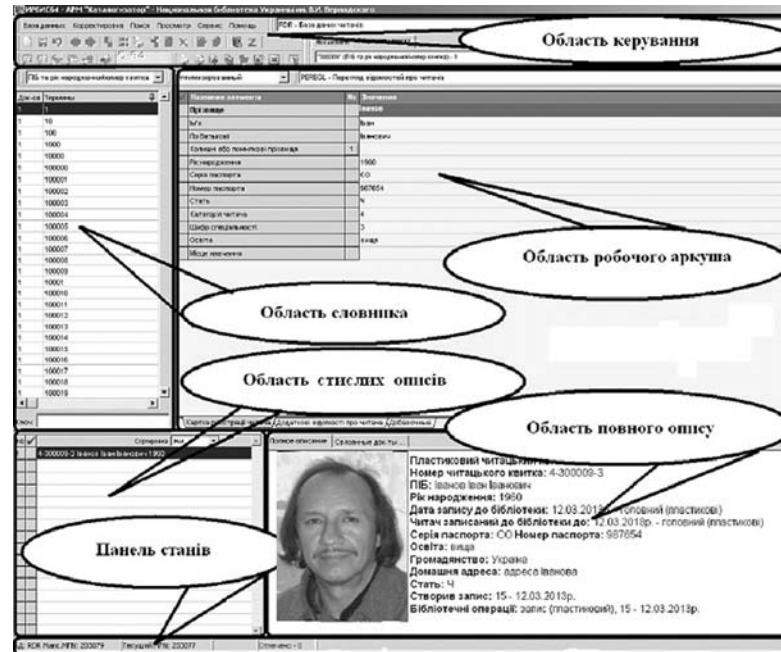

Рис. 2. Інтерфейс користувача АРМ "Каталогізатор" АБІС "ІРБІС64" для роботи з БД "Читачі НБУВ"

Під час формування БД "Читачі НБУВ" і виготовлення пластикових читацьких квитків на термосублімаційному принтері DataCard SP35 Plus використовують систему персоналізації пластикових карток IDCardMaster і розроблені у НБУВ засоби інтеграції АРМ "Каталогізатор" АБІС "ІРБІС64" та системи IDCardMaster. Ці засоби забезпечують передавання з БД "Читачі НБУВ" до системи IDCardMaster відомостей про користувачів, потрібних для друку пластикових

читацьких квитків, і виключають потребу двічі вводити відомості: до БД "Читачі НБУВ" і до системи IDCardMaster. Ці засоби також дають змогу передавати до зазначеної бази даних фотографії, отримані за допомогою засобів системи IDCardMaster.

Інтерфейс користувача системи персоналізації пластикових карток IDCardMaster в режимі виробництва пластикових читацьких квитків НБУВ наведено на рис. 3.

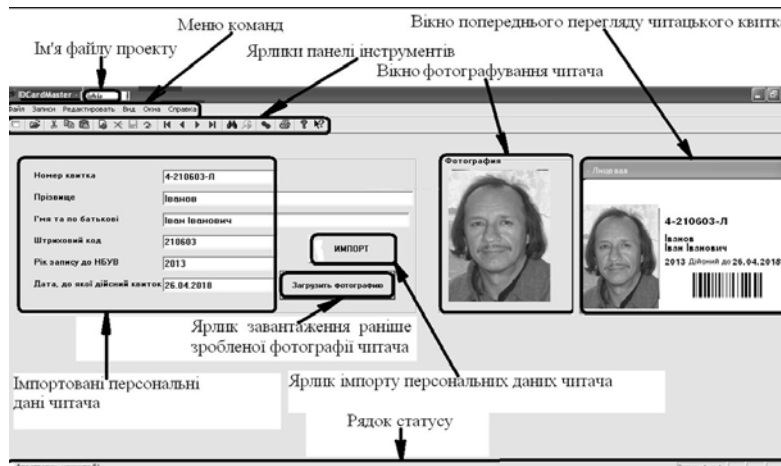

Рис. 3. Інтерфейс користувача системи персоналізації пластикових карток IDCardMaster у режимі виробництва пластикових читацьких квитків НБУВ

Введення, редагування, контроль, зберігання, пошук, перегляд і видалення відомостей про читачів із БД "Читачі НБУВ" забезпечує АРМ ПЗЧ із застосуванням таких технологічних операцій:

— автоматичне формування значень ряду полів записів БД "Читачі НБУВ";

— формально-логічний контроль повноти та правильності заповнення полів/підполів записів БД "Читачі НБУВ";

— контроль дублетності (перевірка наявності в БД "Читачі НБУВ" відомостей про кількох читачів зі збіжними номерами читацьких квитків, паспортними даними та/або прізвищем, іменем, по батькові й роком народження).

АРМ ПЗЧ надає якнайповніші можливості для введення та редагування відомостей щодо читачів із використанням:

— меню-довідників (простих та ієрархічних, які застосовують під час введення/корегування категорії, шифру спеціальності, освіти читача);

— пошукових словників (використовують під час введення/корегування імені, по батькові, серії паспорта, місця навчання, громадянства користувача);

— перемикачів і вкладених робочих аркушів (використовують як сценарій введення, що забезпечує введення/корегування окресленого набору елементів даних (полів), розташованих у визначеній послідовності);

— фотографування читачів;

— попередньої (до початку друкування пластикових читацьких квитків) перевірки на екрані монітора якості отриманих фотографій і наявності помилок в інформації про читачів;

— друкування пластикових читацьких квитків;

— перегляду відомостей щодо читачів НБУВ;

— статистичного аналізу відомостей (інформації) щодо читачів НБУВ.

Опрацювання персональних даних у БД "Читачі НБУВ" проводять для ідентифікації користувачів і створення інтегрованої автоматизованої бібліотечно-інформаційної системи їх реєстрації. Вона є важливою ланкою у проведенні маркетингових досліджень щодо соціально-демографічних характеристик читацького складу НБУВ, підготовки статистичної та іншої звітності, визначеної міжнародними стандартами й чинним законодавством.

Висновки та перспективи. БД "Читачі НБУВ" є ефективною сервіс-орієнтованою моделлю статистичного обліку користувачів сучасної бібліотеки, яка на практиці демонструє зручність введення даних і має безумовні переваги щодо редагування, зберігання, пошуку та перегляду наявного контенту. Виконуючи функції статистичного обліку абонентів і статистичного аналізу користування бібліотекою, така модель поєднує інформацію та статистику, забезпечує комфортність обслуговування користувачів, точність їх обліку, містить важливі дані для багатоаспектного вивчення й моніторингу читацького контингенту.

Завдяки створенню в НБУВ комплексної автоматизованої системи запису користувачів і функціонування єдиної БД відомостей щодо читачів є можливість здійснювати всебічний аналіз особливостей складу та структурних змін читацького контингенту, динаміки основних професійних категорій. Оперування широким спектром статистичних даних щодо науково-дослідного, соціокультурного, соціально-демографічного та іншого складу активної читацької аудиторії є неодмінною умовою для уточнення змісту інформаційних потреб аудиторії, корегування процесу комплектування фондів, розширення номенклатури послуг і застосування інноваційних форм бібліотечно-інформаційного сервісу як головного напряму діяльності бібліотек.

Список бібліографічних посилань

1. Айвазян О. Б. Електронна бібліотечна система: проблеми обліку. *Бібліотеки ВНЗ України у процесі імплементації Закону "Про вищу освіту" та інформатизації суспільства* : матеріали Всеукраїнської наукової конференції (Івано-Франківськ, 16—19 черв. 2015 р). НТБ ІФНТУНГ. Івано-Франківськ, 2015. С. 6—9.
2. Василенко О. М. Бібліотечно-інформаційна діяльність як об'єкт статистичного дослідження. *Наукові праці Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського*. 2014. Вип. 40. С. 61—86.
3. Гончаренко М. О., П'яtkова Г. М. Бібліотечна статистика у контексті міжнародних стандартів: наукові підходи та бібліотечна практика. *Бібліотечний форум: історія, теорія і практика*. 2018. № 1. С. 9—10.
4. Коваль Т. М. *Еволюція структури читацького складу наукової бібліотеки (у 90-х роках ХХ ст.)*: дис. ... канд. іст. наук. Нац. акад. наук України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського. Київ, 2005. 215 с.
5. Коваль Т. М., Шевченко І. В. Формування і використання БД "Читачі НБУВ" на платформі АБІС ІРБІС. *Бібліотечний форум України*. 2017. № 1. С. 17—19.
6. Коваль Т. М., Туровська Л. О., Маслюк О. О. Характеристика читацького контингенту НБУВ (на основі впровадження нової технології реєстрації читачів). *Наукові праці Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського*. 2001. Вип. 6. С. 383—392.
7. Коваль Т. М., Туровська Л. О., Шевченко І. В. Організація статистичного обліку користувачів НБУВ. *Наукові праці Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського*. 2019. Вип. 56. С. 158—172.

8. Коваль Т. М., Туровська Л. О., Шевченко І. В. Впровадження міжнародних стандартів статистичного обліку та захисту інформаційної безпеки користувачів наукової бібліотеки (на прикладі БД "Читачі НБУВ"). Наукові праці Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського. 2017. Вип. 48. С. 125—144.
9. Лопата О. М. Особливості механізму захисту персональних даних користувачів бібліотек у законодавстві ЄС та системі стандартів IFLA. Наукові праці Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського. 2019. Вип. 56. С. 135—157.
10. Медвідь-Чірібан М. О. Електронна база "Читач" — нова форма обліку користувачів сучасної бібліотеки. Сучасні завдання та пріоритети діяльності бібліотек вищих навчальних закладів: шлях інновацій : матеріали науково-практичної конференції (Ужгород, 15—19 червня 2020). ДВНЗ "Ужгор. нац. ун-т", Наук. б-ка. Ужгород, 2020. С. 147—152.
11. Туровська Л. О. Аспекти становлення та розвитку вітчизняної бібліотечної статистики. Вісник Книжкової палати. 2019. № 4. С. 23—25.
12. Чабан І. А. Досвід автоматизації бібліотечних процесів на пункті запису читачів Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського. Наукові праці Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського. 2008. Вип. 20. С. 112—124.
13. Чабан І. А. Досвід упровадження системи "ІРБІС64" на пункті запису читачів Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського. Наукові праці Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського. 2013. Вип. 38. С. 334—349.
14. Чабан І. А. Проблеми забезпечення цілісності та конфіденційності баз даних автоматизованих бібліотечних інформаційних систем. Наукові праці Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського. 2016. Вип. 44. С. 460—469.

Lesia Turovska,

Researcher, Vernadsky National Library of Ukraine

Irina Shevchenko,

Junior Research Associate,

Vernadsky National Library of Ukraine

Service-oriented model user accounting systems of VNLU

The object of the research is the user registration system of the Vernadsky National Library of Ukraine. **The subject of the study** is the library electronic database of the "Readers of the NLUV" baths. **The purpose of the research** is to build a service-oriented model of the system of accounting for users of the modern library and information complex using the example of the NLUV Readers database. **The methodological basis of the research** is systemic, informational, structural-functional, comparative, historical, and terminological approaches. **The relevance of the study** is due to the need to make fundamental changes and apply new approaches to the system of accounting for scientific library users, to optimize the forms and methods of library statistics, to develop methodological recommendations for the protection and preservation of personal data. **Scientific novelty.** The scientific and practical experience of researching the modern accounting system of library users and building a corresponding service-oriented model significantly expands the information field of librarianship. **Practical significance and prospects.** The results of the study outline ways to improve the system of statistical accounting of readers, initiate the development of a further strategy of the scientific library regarding the formation and use of statistical information on the composition and accounting of the active readership.

Keywords: library statistics; statistical accounting; scientific library user; automated library and information system "IRBIS64"; database "Readers of NBUV"

References

1. Aivazian O. B. (2015). Elektronna bibliotekna sistema: problemy obliku. [Electronic library system: accounting problems]. *Biblioteky VNZ Ukrainy u protsesi implementatsii Zakonu "Pro vyshchu osvitu" ta informatyzatsii suspilstva* : materialy Vseukrainskoi naukovoï konferentsii (Ivano-Frankivsk, 16—19 cherv. 2015 r). NTB IFNTUNH. Ivano-Frankivsk, Ukraine. [in Ukrainian].
2. Vasylenko O. M. (2014). Bibliotekno-informatsiina diialnist yak ob'ekt statystychnoho doslidzhennia. [Library and information activity as an object of statistical research]. *Naukovi pratsi Natsionalnoi biblioteky Ukrainy imeni V. I. Vernadskoho*, 40, pp. 61—86. [in Ukrainian].
3. Honcharenko M. O. & Piatkova H. M. (2018). Bibliotekna statystyka u konteksti mizhnarodnykh standartiv: naukovi pidkhody ta bibliotekna praktyka. [Library statistics in the context of international standards: scientific approaches and library practice]. *Biblioteknyi forum: istoriia, teoriia i praktyka*, 1, pp. 9—10. [in Ukrainian].
4. Koval T. M. (2005). *Evolutsiia struktury chytatskoho skladu naukovoï biblioteky (u 90-kh rokakh XX st.)*. [The evolution of the structure of the readership of the scientific library (in the 90s of the XX century)]. PhD. Nats. akad. nauk Ukrainy, Nats. b-ka Ukrainy im. V. I. Vernadskoho. Kyiv, Ukraine. [in Ukrainian].
5. Koval T. M. & Shevchenko I. V. (2017). Formuvannia i vykorystannia BD "Chytachi NBUV" na platformi ABIS IRBIS. [Formation and use of the "NLUV Readers" database on the ALIS IRBIS platform]. *Biblioteknyi forum Ukrainy*, 1, pp. 17—19. [in Ukrainian].
6. Koval T. M., Turovska L. O. & Masliuk O. O. (2001). Kharakterystyka chytatskoho kontynhentu NLUV (na osnovi vprovadzhennia novoi tekhnolohii reiestratsii chytachiv). [Characteristics of the NLUU readership (on the basis

- of the introduction of a new reader registration technology]. *Naukovi pratsi Natsionalnoi biblioteki Ukrainy imeni V. I. Vernadskoho*, 6, pp. 383—392. [in Ukrainian].
7. Koval T. M., Turovska L. O. & Shevchenko I. V. (2019). Orhanizatsiia statystychnoho obliku korystuvachiv NBUV. [Organization of statistical accounting of NLUV users]. *Naukovi pratsi Natsionalnoi biblioteki Ukrainy imeni V. I. Vernadskoho*, 56, pp. 158—172. [in Ukrainian].
  8. Koval T. M., Turovska L. O. & Shevchenko I. V. (2017). Vprovadzhennia mizhnarodnykh standartiv statystychnoho obliku ta zakhystu informatsiinoi bezpeky korystuvachiv naukovoï biblioteki (na prykladi BD "Chytachi NLUV"). [Implementation of international standards of statistical accounting and protection of information security of users of the scientific library (on the example of the "Readers of the NLUV" database)]. *Naukovi pratsi Natsionalnoi biblioteki Ukrainy imeni V. I. Vernadskoho*, 48, pp. 125—144. [in Ukrainian].
  9. Lopata O. M. (2019). Osoblyvosti mekhanizmu zakhystu personalnykh danykh korystuvachiv bibliotek u zakonodavstvi YeS ta systemi standartiv IFLA. [Peculiarities of the mechanism of protection of personal data of library users in EU legislation and the IFLA system of standards]. *Naukovi pratsi Natsionalnoi biblioteki Ukrainy imeni V. I. Vernadskoho*, 56, pp. 135—157. [in Ukrainian].
  10. Medvid-Chiriban M. O. (2020). Elektronna baza "Chytach" — nova forma obliku korystuvachiv suchasnoi biblioteki. *Suchasni zavdannia ta priorytety diialnosti bibliotek vyshchyykh navchalnykh zakladiv: shliakh innovatsii*. [The "Reader" electronic database is a new form of accounting for modern library users]. Materialy naukovo-praktychnoi konferentsii (Uzhhorod, 15—19 chervnia 2020.). DVNZ "Uzhhor. nats. un-t", Nauk. b-ka. Uzhhorod, Ukraine. [in Ukrainian].
  11. Turovska L. O. (2019). Aspekty stanovlennia ta rozvytku vitchyznianoï bibliotechnoi statystyky. [Aspects of formation and development of domestic library statistics]. *Visnyk Knyzhkovoï palaty*, 4, pp. 23—25. [in Ukrainian].
  12. Chaban I. A. (2008). Dosvid avtomatyzatsii bibliotechnykh protsesiv na punkti zapysu chytachiv Natsionalnoi biblioteki Ukrainy im. V. I. Vernadskoho. [Experience of automating library processes at the reader registration point of the National Library of Ukraine named after V. I. Vernadskyi]. *Naukovi pratsi Natsionalnoi biblioteki Ukrainy imeni V. I. Vernadskoho*, 20, pp. 112—124. [in Ukrainian].
  13. Chaban I. A. (2013). Dosvid uprovadzhennia systemy "IRBIS64" na punkti zapysu chytachiv Natsionalnoi biblioteki Ukrainy im. V. I. Vernadskoho. [The experience of implementing the "IRBIS64" system at the reader registration point of the National Library of Ukraine named after V. I. Vernadskyi]. *Naukovi pratsi Natsionalnoi biblioteki Ukrainy imeni V. I. Vernadskoho*, 38, pp. 334—349. [in Ukrainian].
  14. Chaban I. A. (2016). Problemy zabezpechennia tsilisnosti ta konfidentsiinosti baz danykh avtomatyzovanykh bibliotechnykh informatsiinykh system. [Problems of ensuring integrity and confidentiality of databases of automated library information systems]. *Naukovi pratsi Natsionalnoi biblioteki Ukrainy imeni V. I. Vernadskoho*, 44, pp. 460—469. [in Ukrainian].

Надійшла до редакції 12 лютого 2024 року

СОЦІОКОМУНІКАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ

До 160-річчя від дня народження В. Вернадського

УДК 316.324.8:[140.8:[13+165.173]](045)

Микола Сенченко,

*директор Книжкової палати України, професор,
e-mail: director@ukrbook.net*

*Ера домінування Розуму**

Я маю сумнів, що людські суспільства можуть тривалий час жити з таким різким обмеженням знання та віри. Представник природничих наук теж має враховувати всеосяжне значення релігії в людській спільноті. Диявол ще не остаточно опанував наш світ.

*Вернер Гейзенберг (1901—1976),
німецький фізик, один із творців квантової механіки,
лауреат Нобелівської премії 1932 р.*

Наукове обґрунтування існування Тонкого світу

Торсійне поле — носій інформації в Тонкому світі

Проблеми в розумінні навколишньої світобудови пов'язані з тим, що більшість людей

доволі непогано орієнтуються у фізичному світі на рівні речовини, але майже не обізнані про світ хвильовий, інформаційний. Кожен із нас чув, що будь-яке фізичне тіло складається з молекул, молекули — з атомів, а атоми — із дрібніших частинок, які називають елементарними. Проте

* Продовження. Початок див.: Вісник Книжкової палати. 2023. № 9. С. 3—10; № 10. С. 3—9; № 11. С. 3—10; № 12. С. 3—11; 2024. № 1. С. 21—26.